

Izvještaj o provedbi istraživanja na temu:

**PERCEPCIJA DISKRIMINACIJE MEĐU PUNOLJETNIM
GRAĐANIMA/-KAMA REPUBLIKE HRVATSKE**

Lipanj 2023.

Izdavač: **Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske**

Za izdavača: **Alen Tahiri, univ.spec.pol.**

Godina izdanja: **2023.**

Autori: **Promocija plus d.o.o.**

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Za više informacija:

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
Mesnička 23, 10 000 Zagreb, + 385 (1) 4569 358, ured@uljppnm.gov.hr

SADRŽAJ

1.	SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA	1
2.	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	3
3.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	7
3.1.	Struktura uzorka.....	7
3.2.	Povelja Europske unije o temeljnim pravima i percepcija diskriminacije	12
4.	ZAKLJUČAK.....	28

1. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Svrha istraživanje jest praćenje pokazatelja ishoda Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine, odnosno ispunjavanje posebnog cilja 2. *Podizanje razine informiranosti građana i institucija o instrumentima za zaštitu i promicanje ljudskih prava te olakšavanje pristupa pravosuđu i javnopravnim tijelima*, posebnog cilja 5. *Unaprjeđenje prevencije diskriminacije i pružanje podrške žrtvama diskriminacije* te posebnog cilja 6. *Unaprjeđenje mehanizama suzbijanja zločina iz mržnje te jačanje svijesti o važnosti borbe protiv rasizma, ksenofobije i ostalih oblika nesnošljivosti te poticanje kulture sjećanja na žrtve genocida* navedenog dokumenta.

Glavni cilj istraživanja bio je ispitati percepciju punoljetnih građana/-ki Republike Hrvatske [u nastavku: ispitanici] o prisustvu diskriminacije u Hrvatskoj.

Ured za ludska prava i prava nacionalnih manjina, koji je nositelj izrade srednjoročnog akta strateškog planiranja u okviru Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine, provodi kvantitativno istraživanje među punoljetnim građanima/-kama Republike Hrvatske s ciljem prikupljanja podataka za praćenje sljedećih pokazatelja ishoda za 2023. godinu:

- OI.02.14.87 *Informiranost građana o Povelji Europske unije o temeljnim pravima*
- OI.02.14.88 *Percepcija dostupnosti informacija o pravima građana*
- OI.02.14.84 *Udio ispitanika koji su se osobno osjećali diskriminiranim u proteklih 12 mjeseci*
- OI.02.14.91 *Percepcija javnosti o raširenosti diskriminacije temeljem etničke pripadnosti.*

Osim glavnog cilja, istraživanje je imalo i nekoliko specifičnih ciljeva:

1. Utvrditi razinu upoznatosti s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima među ispitanim sudionicima istraživanja;
2. Utvrditi u kojoj mjeri javnopravna tijela primjерено pružaju informacije građanima o njihovim pravima, iz perspektive ispitanih pripadnika ciljne populacije;

3. Utvrditi u kojoj su mjeri ispitani pripadnici ciljne populacije u prethodnih 12 mjeseci osobno bili diskriminirani, odnosno stavljeni u nepovoljan položaj zbog neke osobne karakteristike, od strane neke osobe ili organizacije;
4. Utvrditi u kojoj je mjeri diskriminacija temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti prisutna u Republici Hrvatskoj;
5. Utvrditi razlikuju li se statistički značajno odabrane socio-demografske kategorije pripadnika ciljne populacije u ispitivanim predmetima mjerenja.

Ciljevi su se razrađivali sa specifičnim pitanjima i ponuđenim odgovorima u anketnom upitniku.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Metoda istraživanja

Istraživanje je provedeno korištenjem kvalitativne metodologije, metodom usmene telefonske ankete u elektronskom obliku, koristeći CATI tehniku anketiranja (CATI - „*Computer-assisted telephone interviewing*“), odnosno, tehniku kompjuterski potpomognutog usmenog telefonskog anketiranja ispitanika od strane anketara uz pomoć računala.

Kod takve metode pitanja iz anketnog upitnika nalaze se na ekranu monitora računala. Ispitivači s monitora računala čitaju pitanja ispitaniku, te preko tipkovnice upisuju odgovore ispitanika. Odgovori se smještaju u bazu svih prikupljenih odgovora, tako da odgovore ispitanika nije potrebno posebno kodirati, odnosno, unositi u bazu podataka svih prikupljenih odgovora.¹

Prvotni anketni upitnik sastavljen je od strane naručitelja istraživanja, tj. Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, te je dorađen prema prijedlozima izvršitelja istraživanja, tj. Promocije plus, agencije za istraživanje tržišta i javnog mnijenja. Finalna verzija upitnika koja se koristila u ovom istraživačkom projektu sadržavala je šest socio-demografskih varijabli (spol, dob, regiju, stupanj obrazovanja, radni status te veličinu naselja) te sljedeće varijable usko vezane za temu istraživanja:

- upoznatost ispitanika s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima;
- procjenu slaganja ispitanika s tvrdnjom da javnopravna tijela primjereno pružaju informacije građanima o njihovim pravima;
- jesu li ispitanici bili diskriminirani od strane neke osobe ili organizacije u prethodnih 12 mjeseci;
- vrstu diskriminacije koju su pretrpjeli;
- mišljenje ispitanika o raširenosti diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj.

¹ Horvat, J., Marković, S., Kuleš, M.: *Tehnike prikupljanja podataka*. Ekonomski vjesnik br. 1 i 2 (13): 97 - 106, 2000.

Veličina i vrsta istraživačkog uzorka

Istraživanje je provedeno na slučajnom reprezentativnom uzorku koji je obuhvatio 711 ispitanika, pripadnika ciljne populacije (punoljetnih građana/-ki Republike Hrvatske).

Po svojim karakteristikama, uzorak je dvoetapno proporcionalno stratificiran prema teritorijalnoj raspodjeli ispitanih (prvoetapni stratumi prema županijskoj pripadnosti ispitanih te drugoetapni stratumi prema veličini naselja u okviru referentne županije), pri čemu je proporcionalnost uzorka osigurana proporcionalnim udjelima ispitanih u okviru realiziranog uzorka iz svakog pojedinog stratuma u odnosu na njihove populacijske parametre. Drugim riječima, udjeli ispitanika u realiziranom uzorku u svakom pojedinom stratumu su proporcionalni njihovom njihovim udjelima u referentnoj populaciji.

Naknadnim postupkom ponderiranja (utežavanja) RIM metodom (Rim Iterative Method) socio-demografska struktura realiziranog uzorka (spolna i dobra struktura ispitanih) je izjednačena s populacijskim parametrima, čime je osigurana reprezentativnost uzorka za referentnu ciljnu populaciju u odnosu na spomenuta sociodemografska obilježja ispitanih. Prilikom utežavanja koristili su podaci Državnog zavoda za statistiku (Popis stanovništva RH 2021., DZS). Samim time, tendencije uočene u okviru realiziranog uzorka, poslužit će kao indikator populacijskih parametara.

Okvir uzorkovanja

Za potrebu izrade okvira uzorkovanja, odnosno, za potrebu selekcije relevantnih ispitanika, korištena je baza telefonskih brojeva Republike Hrvatske. Samim time, iz istraživanja su isključeni pripadnici ciljne populacije koji su u trenutku provođenja istraživanja bili institucionalno smješteni (u zatvorima, bolnicama, ili u nekom drugom obliku institucionalnog smještaja), pripadnici ciljne populacije koji nemaju pristup fiksnoj/mobilnoj telefonskoj liniji te svi ostali koji zbog trećih razloga u trenutku provođenja istraživanja nisu bili u mogućnosti sudjelovati u istraživanju.

Distribucija uzorka utvrđena je proporcionalno prema regionalnoj zastupljenosti opće populacije stanovnika RH (popis iz 2021. godine) na slijedeći način:

- Dalmacija (Splitsko-dalmatinska; Zadarska; Šibensko-kninska; Dubrovačko-neretvanska) – 20,4%;
- Istra i Hrvatsko Primorje (Istarska, Primorsko-goranska, primorski dio Ličko-senjske županije) – 11,9%;
- Slavonija (Osječko-baranjska; Vukovarsko-srijemska; Virovitičko-podravska; Požeško-slavonska; Brodsko-posavska) – 17,3%;
- Središnja i gorska Hrvatska (Sisačko-moslavačka, Karlovačka, kontinentalni dio Ličko-senjske županije) – 7,6%;
- Sjeverozapadna Hrvatska (Krapinsko-zagorska; Varaždinska; Međimurska; Koprivničko-križevačka; Bjelovarsko-bilogorska) – 15,2%;
- Zagreb i okolica (Grad Zagreb; Zagrebačka županija) – 27,6%.

Prema spolu distribucija uzorka je sljedeća:

- Muškarci – 52,5%;
- Žene – 47,5%.

Prema dobi je uzorak distribuiran prema sljedećim skupinama:

- Ispitanici u dobi od 18-29 godina – 18,6%;
- Ispitanici u dobi od 30-39 godina – 16,6%
- Ispitanici u dobi od 40-49 godina – 17,1%;
- Ispitanici u dobi od 50-59 godina – 18,2%;
- Ispitanici u dobi od 60-69 godina – 13,6%,
- Ispitanici u dobi od 70 i više godina – 15,9%.

Obrada i analiza prikupljenih podataka

Prikupljeni podaci analizirani su metodama i postupcima deskriptivne te inferencijalne (induktivne) statistike.

U okviru deskriptivne statistike, varijable su analizirane univarijatnim tehnikama, koristeći primjerene deskriptivne statističke pokazatelje, odnosno, adekvatne mjere deskriptivne statistike (postotne raspodjele odgovora, prosječne vrijednosti, modalne vrijednosti, medijalne vrijednosti) te su podaci prikazani grafičkim prikazima.

U okviru inferencijalne statističke analize podataka, u svrhu testiranja statističke značajnosti razlika i povezanosti analiziranih varijabli (predmeta mjerena), odnosno, u svrhu testiranja statističke značajnosti razlika i povezanosti između različitih socio-demografskih grupacija, koristile su se bivarijatne tehnike, pri čemu su za testiranje statističke značajnosti razlika i povezanosti bili korišteni odgovarajući neparametrijski i parametrijski testovi (Z-test, Hikvadrat test, Pearsonov koeficijent korelacije, t-test za dva nezavisna uzorka, Analiza varijance za više nezavisnih uzoraka). Svi su statistički testovi provedeni uz pet postotnu rizinu rizika, odnosno vjerojatnost pojavljivanja testovnog statistika manja od 0,05 smatrana je statistički značajnom.

Poštivanje etičkih načela tijekom provedbe istraživanja

Nakon uspostavljanja kontakta s potencijalnim ispitanikom te inicijalnog predstavljanja, anketari su odgovarajućim ispitanicima ukratko objasnili pozadinu, svrhu te ciljeve istraživanja. U skladu s GDPR uredbom („General Data Protection Regulation“ ili Opća Uredba o zaštiti osobnih podataka) koja je stupila na snagu 25. svibnja 2018. godine, a koja generalno regulira zaštitu osobnih podataka građana Europske unije, anketari su od ispitanika (sudionika istraživanja) tražili informirani pristanak (privolu) za sudjelovanje u istraživanju.

U slučaju pristanka na sudjelovanje u istraživanju, ispitanicima je ukratko predstavljena tema ankete i objašnjena svrha istraživanja, zagarantirana anonimnost podataka i povjerljivost njihovih odgovora, te se sudionike istraživanja upoznalo s pravom po kojem u bilo kojem trenutku trajanja anketiranja bez objašnjenja imaju mogućnost prekinuti sudjelovanje u istraživanju, te im je pojašnjena politika obrade i zaštite osobnih podataka.

Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno, dok su istraživački rezultati anonimni i povjerljivi, odnosno, prikupljeni podaci koristili su se isključivo u svrhu izrade ovog analitičkog

izvještaja te nisu davani na uvid drugim pojedincima ili ustanovama. Odgovori ispitanih analizirali su se skupno, na razini ukupnog uzorka, korištenjem anonimizirane baze podataka, pri čemu dobivene rezultate istraživanja nije moguće povezati s identitetom ispitanih.

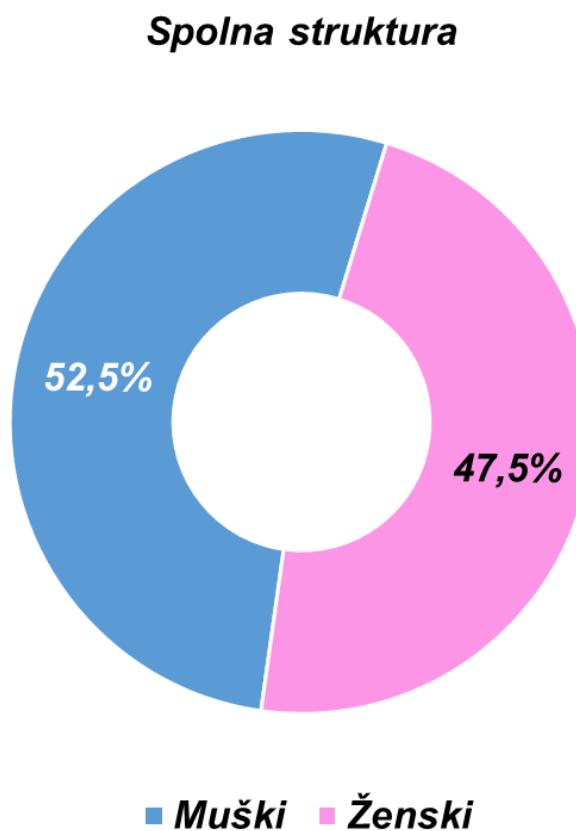
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Ukupan broj ispitanika koji su obuhvaćeni istraživanjem iznosi 711. Na samom početku prikaza rezultata nalazi se analiza socio-demografskih i socio-ekonomskih pitanja, dok ostatak analize slijedi redoslijed pitanja iz anketnog upitnika te se prikazuje u grafičkom obliku s glavnim zaključcima.

3.1. Struktura uzorka

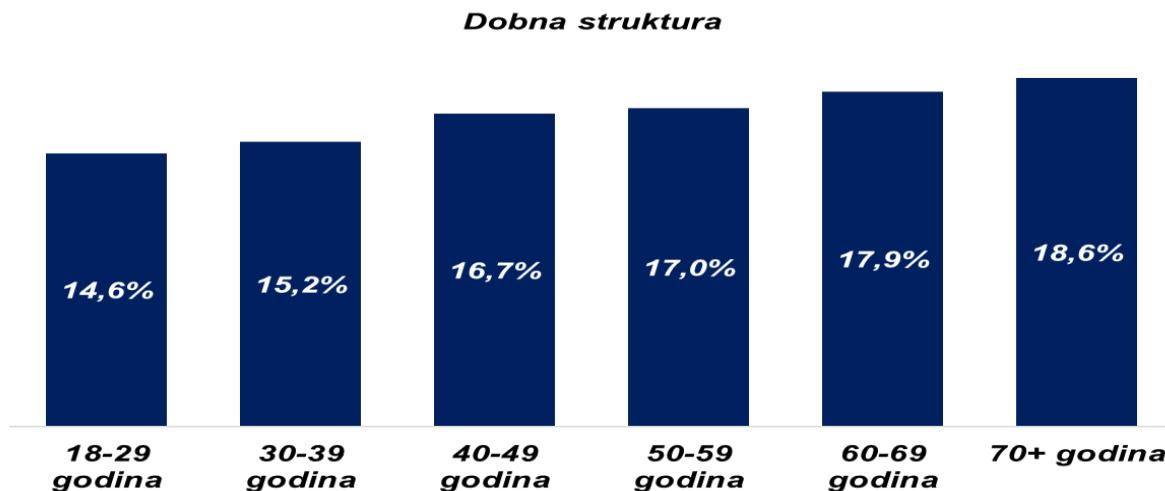
Spolna i dobna struktura

Uzorkom je obuhvaćeno 52,5% osoba muškog spola te 47,5% osoba ženskog spola.

Dobna struktura

Ispitanici su bili u rasponu od 19 do 85 godina starosti, a podijeljeni su u sljedeće dobne kategorije: 18-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-69 i 70+ godina. Najviše ispitanika bilo je u dobnoj kategoriji 70+ godina (18,6%) i 60-69 godina (17,9%), a najmanje ispitanika u kategoriji od 18-29 godina (14,6%).

Obrazovna struktura

Ispitanici su podijeljeni u 3 obrazovne kategorije:

- **niska stručna spremu** (nezavršena osnovna škola ili bez obrazovanja, osnovna škola, nezavršena srednja škola);
- **srednja stručna spremu** (završena srednja škola, nezavršeni studij);
- **visoka stručna spremu** (završena visoka škola (fakultet) ili viša škola, magisterij ili doktorat).

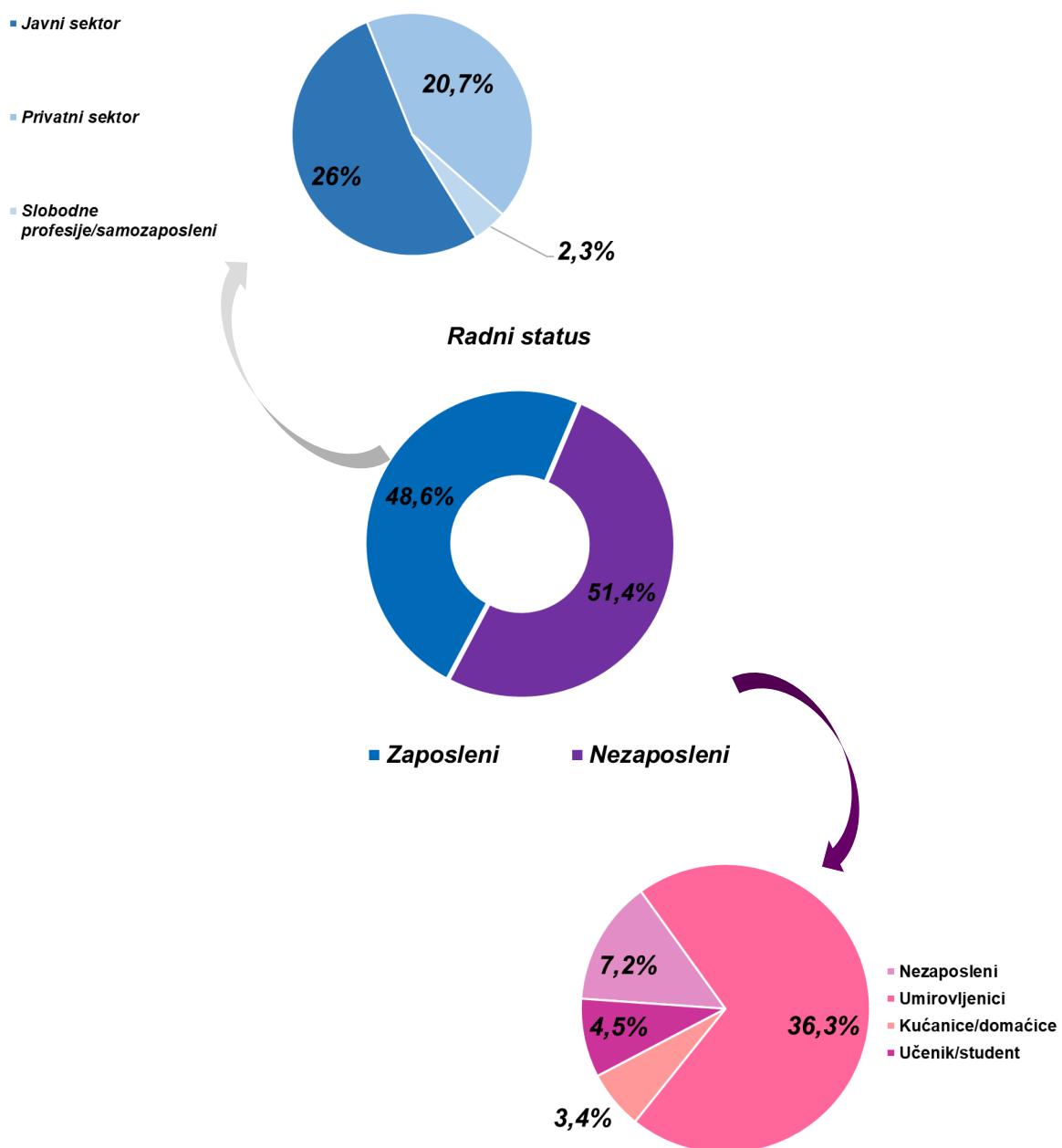
Obzirom na najveći završeni stupanj obrazovanja, najveći udio ispitanih, njih 60% , u trenutku provođenja istraživanja posjedovali su srednju stručnu spremu.

Radni status

Raspodjela ispitanika s obzirom na radni status bila je pola-pola. Zaposlenih je bilo 48,6% (N=345), a nezaposlenih 51,4 % (N=365). U kategoriju zaposlenih osoba uključeni su ispitanici koji su bili zaposlenih u javnom i privatnom sektoru te slobodne profesije/samozaposleni, od kojih je podjednako bilo zaposlenih u privatnom (24,5%) i javnom sektoru (23,0%).

U kategoriju nezaposlenih osoba ubrojeni su nezaposleni općenito, kućanice/domaćice, učenici/studenti te umirovljenici, od kojih su najzastupljeniji umirovljenici (39,0%), a najmanje zastupljene kućanice/domaćice te učenici/studenti (obje skupine po 2,7%).

Regionalna raspodjela

Regije, kao veći entiteti, nastale su grupiranjem pojedinih referentnih županija. Na taj je način formirano sljedećih šest regija Republike Hrvatske: Dalmacija (koja obuhvaća Dubrovačko-neretvansku, Splitsko-dalmatinsku, Šibensko-kninsku i Zadarsku županiju); Istra i Hrvatsko primorje (koja obuhvaća Istarsku, Primorsko-goransku, primorski dio Ličko-senjske županije); Sjeverozapadna regija (koja obuhvaća Bjelovarsko-bilogorsku, Koprivničko-križevačku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku i Varaždinsku županiju); Slavonija (koja obuhvaća Brodsko-posavsku, Osječko-baranjsku, Požeško-slavonsku, Virovitičko-podravsku i Vukovarsko-srijemsку županiju); Središnja i Gorska Hrvatska (koja obuhvaća Karlovačku, Ličko-senjsku i Sisačko-moslavačku županiju) te Zagreb i okolica (koja obuhvaća Grad Zagreb i Zagrebačku županiju).

Ako pogledamo regionalnu pripadnost, najveći broj ispitanika, njih 28%, je u trenutku provođenja istraživanja boravio/prebivao u Zagrebačkoj regiji (Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji), a najmanje u Središnjoj i gorskoj Hrvatskoj (8%).

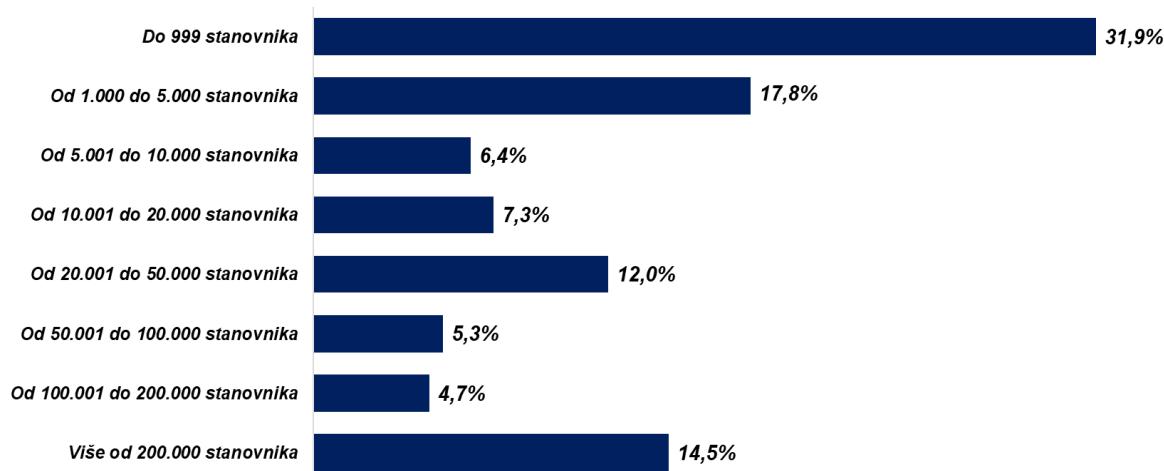
Regionalna raspodjela

Veličina naselja

Obzirom na veličinu naselja, uzimajući u obzir klasifikaciju² prema kojoj se naselja s manje od 10 001 stanovnika klasificiraju kao ruralne sredine, dok se naselja s više od 10 000 stanovnika klasificiraju kao urbane sredine, 56% ispitanika pripada ruralnim sredinama, dok njih 44% pripada urbanim sredinama.

Veličina naselja

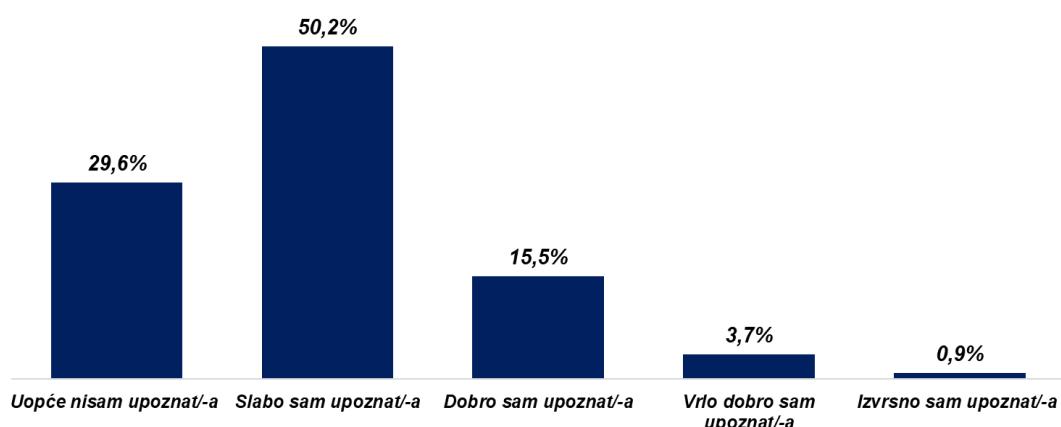
² Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: *Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj. Metodološke upute*. Zagreb, 2011. (dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/st2d33m1/metod_67.pdf)

3.2. Povelja Europske unije o temeljnim pravima i percepcija diskriminacije

Upoznatost ispitanika s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima

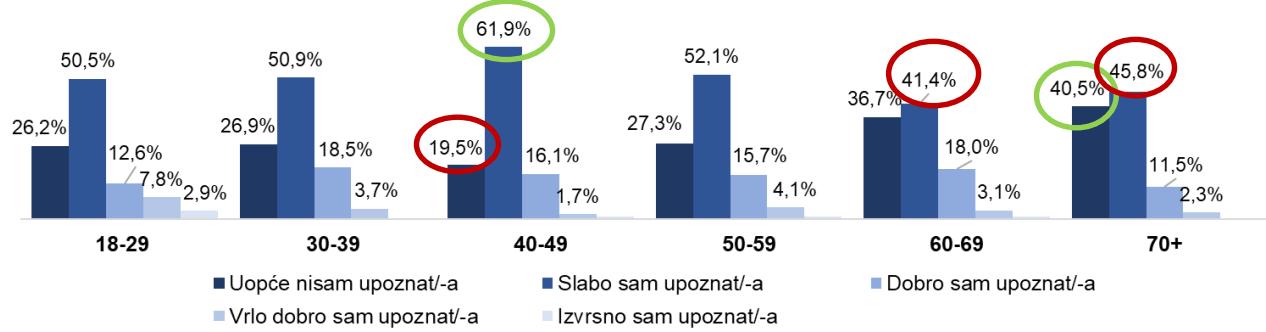
Među ispitanicima je općenito slabo poznato što je to Povelja Europske unije o temeljnim pravima i čime se ona bavi. Kad smo postavili pitanje koliko su upoznati s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, polovica ispitanih je bila slabo upoznata (50%; N= 357), a gotovo trećina uopće nije bila upoznata (30%; N=211). Najmanje ispitanih je bilo vrlo dobro upoznato s (4%, N=27) i izvrsno upoznato (tek 1%).

Upoznatost s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima

Na analiziranim pitanjima testovi su pokazali razlike s obzirom na dobne skupine, dok za spol i regionalnu raspodjelu nisu potvrđene nikakve statistički značajne razlike ni na jednom postavljenom pitanju. Testovi su provedeni uz razinu rizika od 5%, odnosno vjerojatnost pojavljivanja testovnog statistika manja od 0,05 smatrana je statistički značajnom. Inferencijalnom statističkom analizom podataka utvrđeno je da se ispitanici u dobi 70 i više godina statistički češće izjašnjavaju da nisu uopće upoznati s poveljom Europske unije o temeljnim pravima od ispitanika u dobi od 40-49 godina. Ispitanici u dobi od 40-49 godina su statistički značajno upoznatiji s poveljom Europske unije od ispitanika u dobi od 60-69 te više od 70 godina.³

³ Provedeni statistički testovi na dobnim skupinama i grupiranoj varijabli upoznatosti s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima nisu dali nikakve statistički značajne razlike, pa je u ovom slučaju ostavljen grafički prikaz na prvotno kreiranoj varijabli (kako je bilo postavljeno u anketnom upitniku).

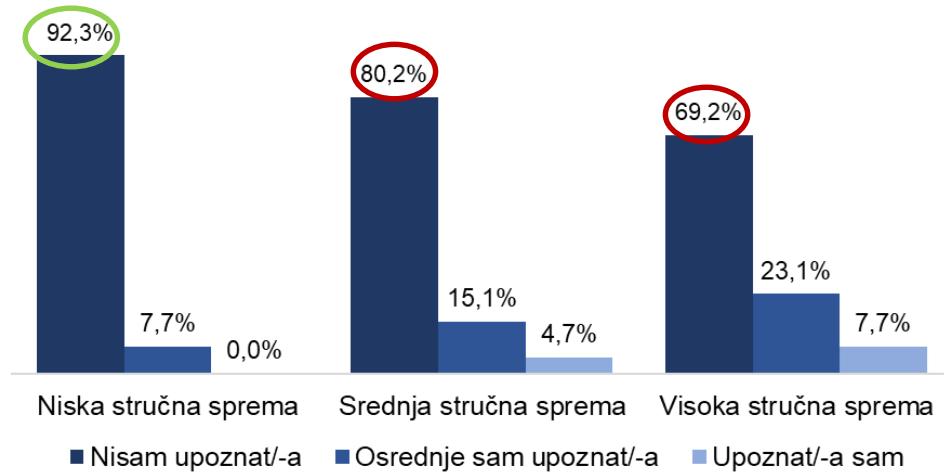

S obzirom da statistički testovi nisu dali neke smislene interpretativne podatke u testiranjima povezanosti između varijabli stupanj obrazovanja, sektor zaposlenosti i veličina naselja, varijablu koja mjeri upoznatost ispitanika s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima grupirali smo u tri odgovora:

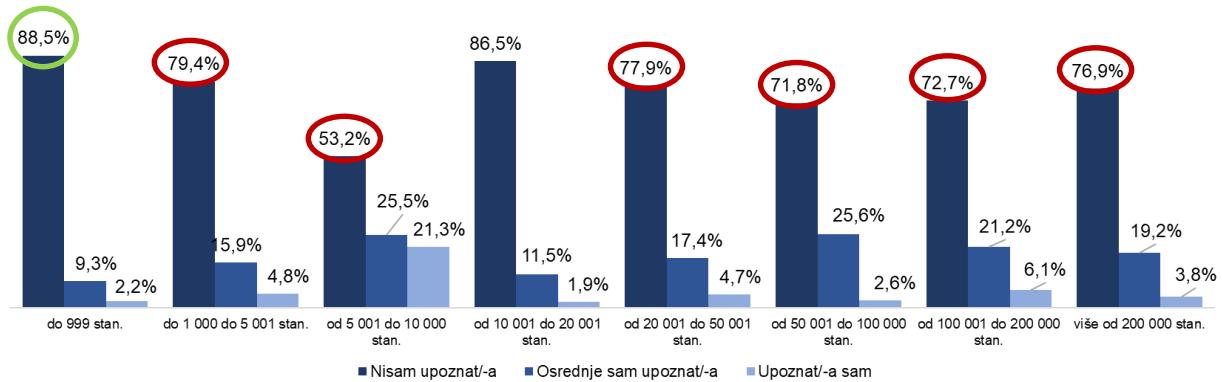
- 1. odgovor "Nisam upoznat/-a" (uključuje odgovore "Uopće nisam upoznat/-a" te "Slabo sam upoznat/-a");
- 2. odgovor "Osrednje sam upoznat/-a" (uključuje odgovore "Dobro sam upoznat/-a");
- 3. odgovor "Upoznat/-a sam" (uključuje odgovore "Vrlo dobro sam upoznat/-a" te "Izvrsno sam upoznat/-a").

Statistički testovi na tako grupiranoj varijabli dali su razlike između upoznatosti ispitanika s Poveljom Europske unije i stupnja obrazovanja te veličine naselja, dok za varijablu sektor zaposlenosti testovi nisu pokazali nikakve statistički značajne razlike.

Tako su ispitanici niske stručne spreme su manje upoznati s Poveljom Europske unije od ispitanika srednje i visoke stručne spreme.

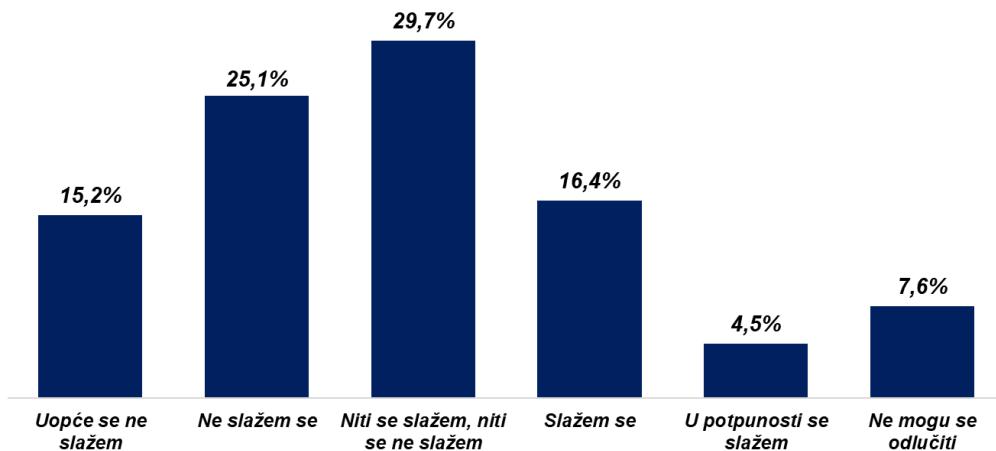
Također su s Poveljom o temeljnim pravima manje upoznati ispitanici koji dolaze iz manjih naselja (do 999 stanovnika) od ispitanika koji dolaze iz većih naselja (1 001 do 5 000 stanovnika, 5 001 do 10 000 stanovnika, 20 001 do 50 000 stanovnika, 50 001 do 100 000, 100 001 do 200 001 te više od 200 000 stanovnika).

Pružanje informacija od javnopravnih tijela građanima o njihovim pravima

Kad smo pitali ispitanike u kojoj se mjeri slažu s tvrdnjom da javnopravna tijela primjерено pružaju informacije građanima o njihovim pravima, gotovo trećina njih se najviše nalazi u sredini (30%; N=212), tj. niti se slažu, niti se ne slažu, a čak četvrtina ispitanika (25%; N=179) se izjasnila da se ne slaže. Samo 5% ispitanika se izjasnilo da se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom (N=32), a 8% ispitanika kaže da se ne može odlučiti.

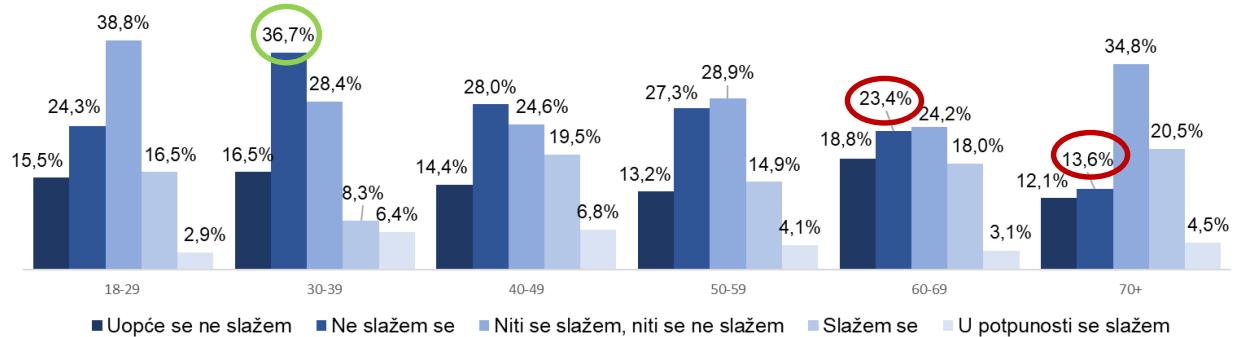
Javnopravna tijela primjereno pružaju informacije građanima o njihovim pravima

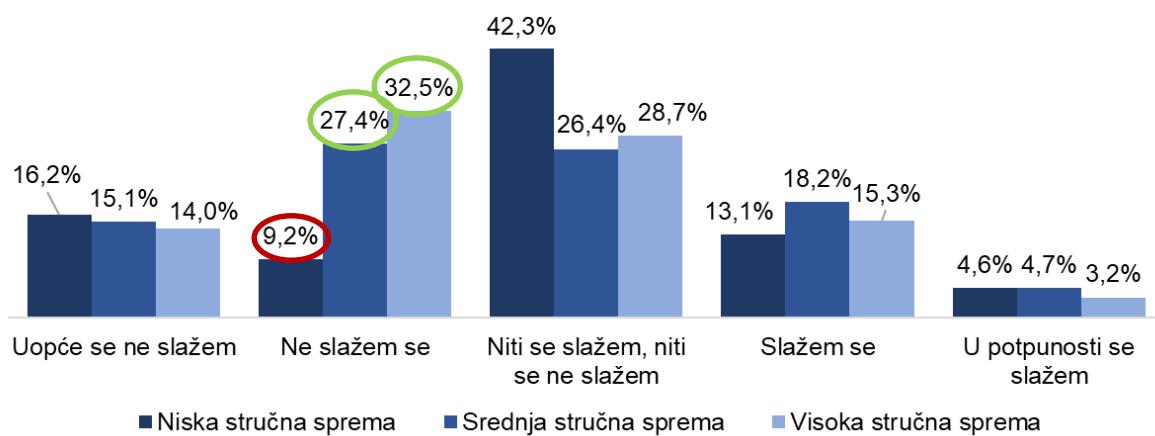
Statistički testovi na varijablama primjereno pružanje informacija građanima o njihovim pravima i spolu, dobi, regiji, stupnju obrazovanja, sektoru zaposlenosti i veličini naselja

pokazali su razlike vezane za dob i razinu obrazovanja, dok su za ostale testirane varijable na razini rizika od 5% razlike izostale.

Ako pogledamo dobne skupine, analizom statističke značajnosti dobivamo da se ispitanici u dobi od 40-49 godina više ne slažu s tvrdnjom da javnopravna tijela primjerenog pružaju informacije građanima o njihovim pravima od ispitanika u dobi 60-69 godina te 70 godina i više.

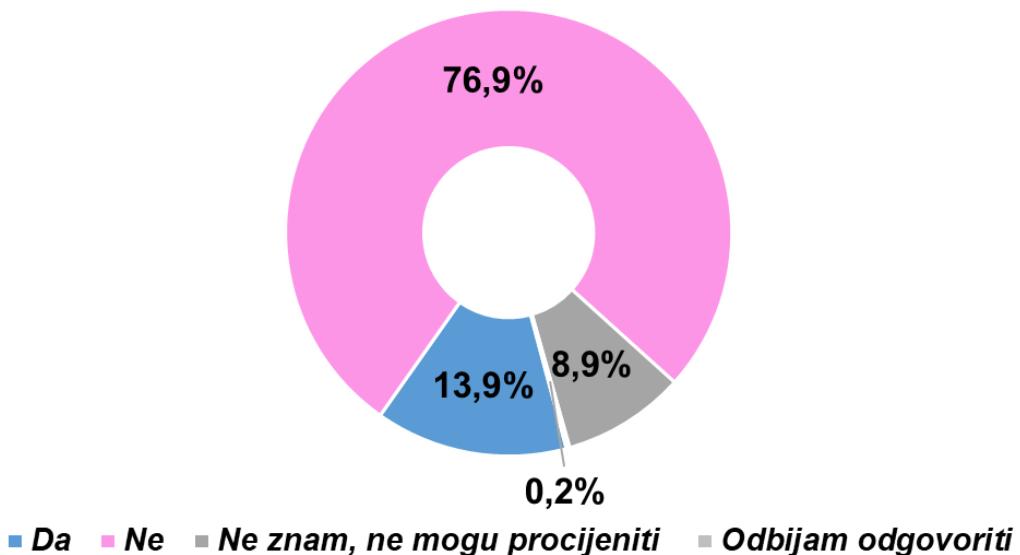
Testirajući statističke razlike između varijable primjerenog pružanja informacija građanima o njihovim pravima te stupnja obrazovanja, pokazalo se da se ispitanici srednje i visoke stručne spreme statistički manje slažu s tvrdnjom da javnopravna tijela primjerenog pružaju informacije građanima o njihovim pravima od ispitanika niske stručne spreme.

Percepcija diskriminacije u prethodnih 12 mjeseci

Na pitanje jesu li ispitanici bili diskriminirani u prethodnih 12 mjeseci, odnosno stavljeni u nepovoljan položaj zbog neke osobne karakteristike, od strane neke osobe ili organizacije, njih 77% se izjasnilo da nije bilo diskriminirano ni po kojoj osnovi (N=547). Da je bilo diskriminirano na temelju neke osobne karakteristike, izjasnilo se 14% ispitanika (N=99). Njih 9% ne zna ili ne može procijeniti, a manje od 1% je odbilo odgovoriti na postavljeno pitanje.

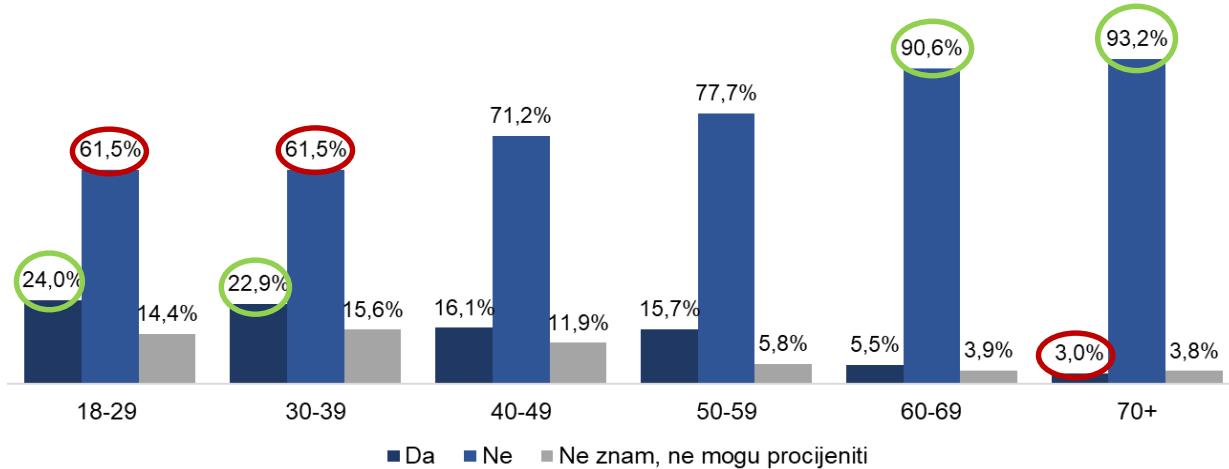
Percepcija diskriminacije u posljednjih 12 mjeseci

Vrste diskriminacije temeljem kojih se diskriminiralo ispitanike u prethodnih 12 mjeseci

Od 14% ispitanika (N=99) koji su odgovorili da su bili diskriminirani na temelju neke osobne karakteristike u prethodnih 12 mjeseci, pitali smo da se izjasne na temelju čega specifično su bili diskriminirani.

Testiranjem statističke značajnosti razlika i povezanosti varijabli, ispitanici u dobi od 18-29 godina te ispitanici od 30-39 godina su statistički češće diskriminirani zbog neke osobne karakteristike, nego ispitanici u dobi od 70 i više godina. Ista logika vrijedi i obrnuto, ispitanici u dobi od 60-69 i u dobi 70 godina i više su se statistički češće izjasnili da nisu bili diskriminirani na temelju neke osobne karakteristike u prethodnih 12 mjeseci za razliku od ispitanika u dobi od 18-29 godina te u dobi od 30-39 godina.

Gledajući vrstu diskriminacije, najviše ispitanika se izjasnilo da su bili diskriminirani temeljem spola (5%), te temeljem dobi/godina starosti (3%), a najmanje temeljem rodnog opredjeljenja (manje od 1%).

Za kategoriju ostalo izjasnilo se 3% ispitanika (N=22) jer se vrsta diskriminacije koju su iskusili nije našla na popisu ponuđenih odgovora. U toj kategoriji najčešće prisutan odgovor je bio temeljem nečlanstva u političkoj stranci (N=3; 0,5%), dok su se diskriminacija na poslu zbog stava i razmišljanja, temelju odluka o (ne)cijepljenu, temeljem položaja u društvu, temeljem izlaganja netočnih informacija, temeljem seksualne orijentacije pojavili 2 puta (0,3%). Drugi navedeni odgovori spomenuti su samo jednom (0,1%): temeljem bolesti, temeljem psihičkog zdravlja, temeljem vlastite neinformiranosti, temeljem argumenata koji uopće ne stoje, temeljem grada iz kojeg dolazi, temeljem neposjedovanja radnog iskustva, temeljem razine obrazovanja i temeljem uskraćivanja prava na korištenje zakonom zajamčenog godišnjeg.

Vrste diskriminacije

Za pojedine vrste diskriminacije donosimo pobliže podatke podijeljene po spolu, regiji te veličini naselja.⁴

✓ Diskriminacija temeljem spola

Da su diskriminirani temeljem spola (ukupni N = 32), izjasnilo je nešto više žena (62,5%) od muškaraca (37,5%).

Diskriminacija temeljem spola	Spol	
	muški	ženski
	37,5%	62,5%

Ako pogledamo regionalnu raspodjelu, vidimo da se najviše diskriminiranih ispitanika temeljem spola nalazi u Zagrebu i okolici (28%) te Slavoniji (25%), a najmanje u Istri i Hrvatskom primorju (6%).

Diskriminacija temeljem spola	Regija					
	Dalmacija	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
	9,4%	6,3%	25,0%	12,5%	18,8%	28,1%

S obzirom na veličinu naselja, najviše diskriminiranih ispitanika temeljem spola dolazi iz naselja do 999 stanovnika (32%), a najmanje iz naselja od 10 001 do 20 000 stanovnika (3%).

Diskriminacija temeljem spola	Veličina naselja						
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 5 001 do 10 000 stan.	od 10 001 do 20 000 stan.	od 20 001 do 50 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	više od 200 000 stan.
	32,3%	12,9%	9,7%	3,2%	9,7%	22,6%	9,7%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

⁴ Napominjemo da se za sve navedene podatke, koji prikazuju vrste diskriminacije, radi o vrlo malom broju ispitanika koji su se izjasnili da su iskusili ispitane vrste diskriminacije (N odgovora) te nije dozvoljeno nikakvo zaključivanje na populaciji.

✓ **Diskriminacija temeljem dobi /godina starosti**

Kad pogledamo dobivene podatke za diskriminaciju temeljem dobi/godina starosti (ukupni N = 22) i ispitanika koji su se izjasnili u istraživanju da su u proteklih godinu dana doživjeli takvu vrstu diskriminacije, vidimo da se radi više žena (73%), nego muškaraca (27%).

Diskriminacija temeljem dobi/godina starosti	Spol	
	muški	ženski
	27,3%	72,7%

Uvidom u podatke vezane uz regionalnu pripadnost i diskriminaciju temeljem dobi/godina starosti, takvu vrstu diskriminacije je doživjelo najviše ispitanika iz Zagreba i okoline (38%), a najmanje iz Istre i Hrvatskog primorja te Središnje i gorske Hrvatske (obje regije po 5%).

Diskriminacija temeljem dobi/godina starosti	Regija					
	Dalmacija	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
	9,5%	4,8%	14,3%	4,8%	28,6%	38,1%

S obzirom na veličinu naselja, najviše diskriminiranih ispitanika temeljem dobi/godina starosti živi u naseljima do 999 stanovnika (23%), a najmanje od 5 001 do 10 000 stanovnika, od 10 001 do 20 000 stanovnika te od 100 001 do 200 000 stanovnika (sve veličine 4,5%).

Diskriminacija temeljem dobi/godina starosti	Veličina naselja							
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 5 001 do 10 000 stan.	od 10 001 do 20 000 stan.	od 20 001 do 50 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	od 100 001 do 200 000 stan.	više od 200 000 stan.
	22,7%	13,6%	4,5%	4,5%	13,6%	13,6%	4,5%	22,7%

✓ **Diskriminacija temeljem neke fizičke karakteristike**

Što se tiče dobivenih podataka vezanih za diskriminaciju ispitanika temeljem neke fizičke karakteristike (ukupni N = 17), nešto se više muškaraca (53%) izjašnjava da su doživjeli takvu vrstu diskriminacije za razliku od žena (47%).

Spol		
Diskriminacija temeljem neke fizičke karakteristike	muški	ženski
	52,9%	47,1%

Ako pogledamo regionalnu raspodjelu ispitanika, vidimo da najviše diskriminiranih na temelju neke fizičke karakteristike dolazi iz Zagreba i okolice (35%), a najmanje iz Istre i Hrvatskog primorja (6%).

Regija				
Diskriminacija temeljem neke fizičke karakteristike	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
	5,9%	29,4%	29,4%	35,3%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

Što se tiče veličine naselja, najviše ispitanika koji su se izjasnili da su u prethodnih godinu dana bili diskriminirani na temelju neke fizičke karakteristike dolazi iz naselja od 50 001 do 100 000 stanovnika (41%), a najmanje iz naselja do 999 stanovnika i više od 200 000 stanovnika (obje kategorije 18%).

Diskriminacija temeljem neke fizičke karakteristike	Veličina naselja					
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 5 001 do 10 000 stan.	od 20 000 do 50 001 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	više od 200 000 stan.
	17,6%	11,8%	5,9%	5,9%	41,2%	17,6%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

✓ Diskriminacija temeljem fizičke invalidnosti

Nakon analize podataka vezanih uz diskriminaciju temeljem fizičke invalidnosti (ukupni N = 12), vidimo da se najviše muškaraca izjasnilo da je doživjelo takvu vrstu diskriminacije (67%). Diskriminaciju temeljem fizičke invalidnosti doživjelo je 33% žena.

Diskriminacija temeljem fizičke invalidnosti	Spol	
	muški	ženski
	66,7%	33,3%

Što se tiče dobivenih rezultata vezanih za regionalnu pripadnost ispitanika, najviše ispitanika koji su se izjasnili da su u posljednjih godinu dana bili diskriminiranih temeljem fizičke invalidnosti živi u Slavoniji (31%), a najmanje u Dalmaciji, Središnjoj i gorskoj Hrvatskoj te Sjeverozapadnoj Hrvatskoj (sve tri navedene kategorije po 8%).

Diskriminacija temeljem fizičke invalidnosti	Regija					
	Dalmacija	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
	7,7%	23,1%	30,8%	7,7%	7,7%	23,1%

Prema podacima vezanim uz veličinu naselja iz kojih dolaze ispitanici koji su se izjasnili da su bili diskriminirani temeljem fizičke invalidnosti, najviše ih dolazi iz naselja od 50 001 do 100 000 stanovnika (39%), a najmanje iz naselja od 1 000 do 5 000 stanovnika, od 5 001 do 10 000 stanovnika, od 20 000 do 50 001 stanovnika, od 100 001 do 200 000 stanovnika te više od 200 000 stanovnika (sve kategorije naselja po 8%).

Diskriminacija temeljem fizičke invalidnosti	Veličina naselja						
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 5 001 do 10 000 stan.	od 20 001 do 50 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	od 100 001 do 200 000 stan.	više od 200 000 stan.
	23,1%	7,7%	7,7%	7,7%	38,5%	7,7%	7,7%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

✓ Diskriminacija temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti

Analizom podataka diskriminiranih ispitanika temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti (ukupni N = 11), dobiveno je da se muškarci nešto češće izjašnjavaju (55%) da su bili diskriminirani po toj vrsti diskriminacije nego žene (45%).

Diskriminacija temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti	Spol	
	muški	ženski
	54,5%	45,5%

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najviše diskriminiranih temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti živi u Zagrebu i okolini (33%), a najmanje u Dalmaciji, Središnjoj i gorskoj Hrvatskoj te Sjeverozapadnoj Hrvatskoj (sve navedene regije po 8%).

Diskriminacija temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti	Regija					
	Dalmacija	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
	8,3%	16,7%	25,0%	8,3%	8,3%	33,3%

Dobiveni rezultati analizom vrste diskriminacije koju su ispitanici doživjeli u posljednjih godinu dana i veličine naselja iz koje dolaze pokazuju da ih je najviše iz naselja do 999 stanovnika, od 20 001 do 50 000 stanovnika te više od 200 000 stanovnika (sve kategorije veličine naselja po 25%).

Diskriminacija temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti	Veličina naselja				
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 20 001 do 50 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	više od 200 000 stan.
	25,0%	8,3%	25,0%	16,7%	25,0%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

✓ **Diskriminacija temeljem vjerske pripadnosti**

Što se tiče dobivenih rezultata istraživanja, analiza diskriminacije temeljem vjerske pripadnosti (ukupni N = 8) i spola, otkrila je da se više muškaraca (56%) izjasnilo da je bilo diskriminirano temeljem vjerske pripadnosti u prethodnih godinu dana od žena (44%).

Diskriminacija temeljem vjerske pripadnosti	Spol	
	muški	ženski
	55,6%	44,4%

Analizom podataka regionalne pripadnosti ispitanika, vidimo da je najviše diskriminiranih temeljem vjerske pripadnosti iz Zagreba i okolice (50%), a najmanje iz Dalmacije te Središnje i gorske Hrvatske (obje regije 12,5%).

Diskriminacija temeljem vjerske pripadnosti	Regija			
	Dalmacija	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Zagreb i okolica
	12,5%	25,0%	12,5%	50,0%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

S obzirom na veličinu naselja, najviše diskriminiranih ispitanika temeljem vjerske pripadnosti dolazi iz naselje s više od 200 000 stanovnika (33%), a najmanje iz naselja do 999 stanovnika, od 1 000 do 5 000, od 20 001 do 50 000 stanovnika te od 50 001 do 100 000 stanovnika (sve navedene kategorije po 11%).

Diskriminacija temeljem vjerske pripadnosti	Veličina naselja					
	do 999 stan.	od 1 000 do 5 000 stan.	od 5 001 do 10 000 stan.	od 20 001 do 50 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.	više od 200 000 stan.
	11,1%	11,1%	22,2%	11,1%	11,1%	33,3%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

✓ Diskriminacija temeljem rodnog opredjeljenja

Analizom podataka ispitanika koji su se izjasnili da su u prethodnih 12 mjeseci bili diskriminirani temeljem rodnog opredjeljenja (ukupni N = 3), vidimo da među ispitanicima nije bilo žena.

Diskriminacija temeljem rodnog opredjeljenja	Spol
	muški
	100,0%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

S obzirom na mali broj odgovora koji je kategorija diskriminacije rodnog opredjeljenja dobila, imamo ispitanike samo iz dvije regije – Sjeverozapadna Hrvatska (67%) te Istra i Hrvatsko primorje (33%).

Diskriminacija temeljem rodnog opredjeljenja	Regija	
	Istra i Hrvatsko primorje	Sjeverozapadna Hrvatska
	33,3%	66,7%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

Jednako tako imamo samo dvije kategorije veličine naselja zastupljene u odgovorima ispitanika: naselja od 1 000 do 5 000 stanovnika (67%) te naselja od 50 001 do 100 000 stanovnika (33%).

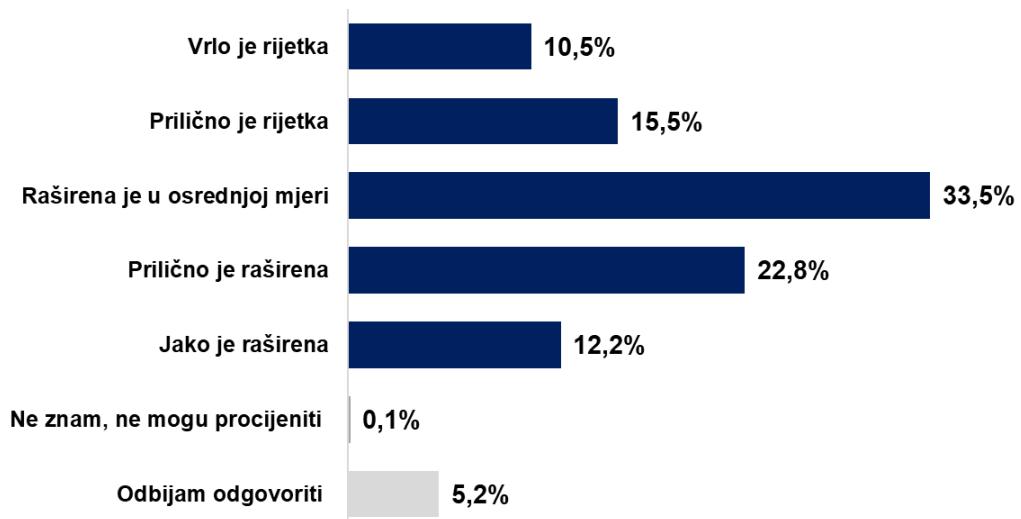
Diskriminacija rodnog opredjeljenja	Veličina naselja	
	do 1 000 do 5 000 stan.	od 50 001 do 100 000 stan.
	66,7%	33,3%

* u tablici su prikazane samo one kategorije u kojima su bili odgovori ispitanika

Prisutnost diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj

Što se tiče mišljenja prisutnosti diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj, trećina se ispitanika izjasnila da je raširena u osrednjoj mjeri (34%; N=238) te da je prilično raširena (23%; N=163). Njih 5% je odbilo odgovoriti, a 0,1% ne zna/ne može procijeniti.

Prisutnost diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj

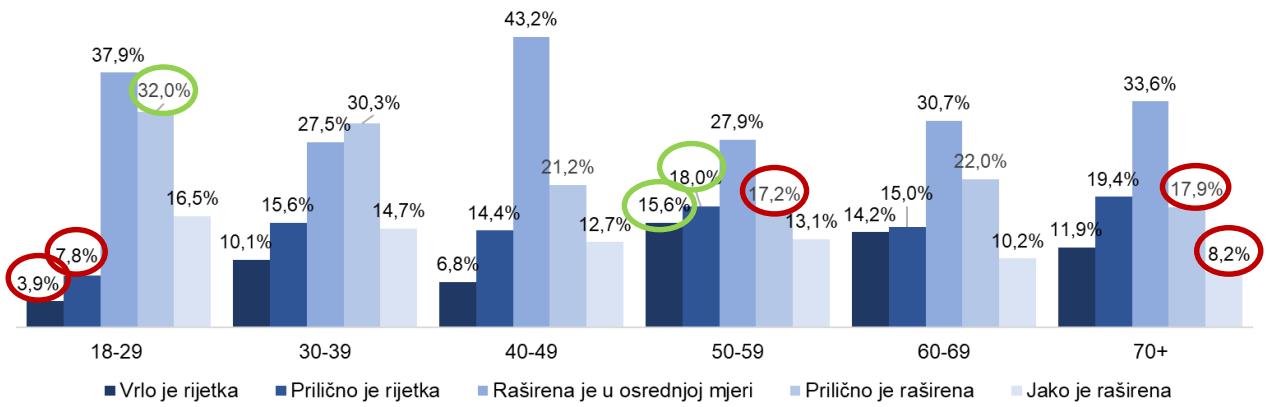

Koristeći statističke testove za testiranje statističke značajnosti razlika između varijabli percepcija prisutnosti diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj i spola, dobi, regije, stupnja obrazovanja, sektora zaposlenosti i veličine naselja, statističke razlike su se pokazale samo vezano uz dob.

Što se tiče odgovora da je diskriminacija vrlo rijetka i prilično rijetka u Republici Hrvatskoj, ispitanici u dobi od 50-59 godina se više slažu s tim odgovorom od ispitanika u dobi od 18-29 godina.

Što se tiče odgovora da je diskriminacija prilično raširena u Republici Hrvatskoj, ispitanici u dobi od 18-29 godina se statistički više slažu s tim odgovorom od ispitanika u dobi od 50-59 godina te onih sa 70 i više godina.

Da je diskriminacija jako raširena u Republici Hrvatskoj, na temelju tog odgovora imamo statističke razlike između ispitanika u dobi od 18-29 godina te 70 i više godina, tj. možemo reći da se najmlađa kategorija ispitanika više slaže s tim odgovorom od najstarije kategorije ispitanika.

Percepcija diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Republici Hrvatskoj ne pokazuje statističke razlike s obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, ali su zanimljivi podaci koliko ispitanika je uvjereni u raširenost diskriminacije gledajući regiju u kojoj živi.

S obzirom da sama distribucija malo nagnje prema percepciji da je nacionalna ili etnička pripadnost raširena u nekom obimu u Republici Hrvatskoj, pogledat ćemo pobliže postotke tih dvaju odgovora („prilično je raširena“ i „jako je raširena“). Čak 26% ispitanika iz Istre i Hrvatskog primorja misli da je nacionalna ili etnička diskriminacija prilično raširena u Hrvatskoj, dok u Središnjoj i gorskoj Hrvatskoj to misli 18% ispitanika. Da je diskriminacija jako raširena misli najviše ispitanika iz Dalmacije i Slavonije (obje regije zastupljene s oko 17%), a najmanje to misle ispitanici iz Istre i Hrvatskog primorja te Središnje i gorske Hrvatske (obje regije zastupljene s oko 9%).

	Dalmacija	Istra i Hrvatsko primorje	Slavonija	Središnja i gorska Hrvatska	Sjeverozapadna Hrvatska	Zagreb i okolica
Vrlo je rijetka	12,9%	9,3%	8,4%	17,0%	11,0%	7,7%
Prilično je rijetka	17,1%	11,1%	14,7%	13,0%	16,3%	16,8%
Raširena je u osrednjoj mjeri	27,1%	40,7%	32,6%	38,0%	32,0%	33,6%
Prilično je raširena	20,0%	25,9%	21,1%	18,0%	22,1%	26,8%
Jako je raširena	17,1%	9,3%	16,8%	9,0%	12,8%	10,0%
Ne znam, ne mogu procijeniti	5,7%	3,7%	5,3%	5,0%	5,8%	5,0%
Odbijam odgovoriti	0,0%	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%

Ako pogledamo postotak raspodjele odgovora podijeljenih po spolu ispitanika, dobivamo podjednake postotke (50%-50%) za žene i muškarce po svim ponuđenim odgovorima. Najveće razilaženje u mišljenju muškaraca i žena, iako ne statistički značajno, vidimo u percepciji da je nacionalna ili etnička diskriminacija u Hrvatskoj raširena u osrednjoj mjeri. Muškarci su nešto skloniji (35%) odgovorima da je takva vrsta diskriminacije raširena u osrednjoj mjeri u Hrvatskoj za razliku od žena (32%).

Muškarci Žene

Vrlo je rijetka	11,2%	9,9%
Prilično je rijetka	13,9%	16,9%
Raširena je u osrednjoj mjeri	35,2%	31,9%
Prilično je raširena	24,0%	22,0%
Jako je raširena	12,1%	12,3%
Ne znam, ne mogu procijeniti	3,6%	6,7%
Odbijam odgovoriti	0,0%	0,3%

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje percepcije diskriminacije u Republici Hrvatskoj podijeljeno je na dva dijela: prvi dio uključuje analizu demografije ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju, dok se drugi dio izvještaja bavi analizom odgovora na pitanja o upoznatosti ispitanika s poveljom Europske unije o temeljnim pravima, koliko se slažu s tvrdnjom da javnopravna tijela primjereno pružaju informacije građanima o njihovim pravima, percepciji diskriminacije u prethodnih 12 mjeseci na temelju nekih njihovih osobnih karakteristika, ako su bili diskriminirani, na temelju čega je bila ta diskriminacija te koliko je po njihovom mišljenju zastupljena diskriminacija u Republici Hrvatskoj.

Istraživanje je obuhvatilo 711 ispitanika, od čega je bilo pola muških (52,5%) i pola ženskih ispitanika (47,5%). S obzirom na radni status u uzorku je bilo također pola zaposlenih ispitanika (48,6%) te pola nezaposlenih (51,4%). Što se tiče najvišeg stupnja obrazovanja koji su ispitanici stekli, najviše ih je bilo sa završenom srednjom stručnom spremom (59,7%). Analizom regionalne raspodjele došli smo do zaključka da je obuhvaćeno najviše ispitanika iz Zagreba i okolice (27,6%) te iz Dalmacije (20,4%). S obzirom na dob, koju smo rasporedili u pripadajuće dobne skupine, najviše ispitanika bilo je u dobnoj kategoriji 70+ godina (18,6%) i 60-69 godina (17,9%). Analizom raspodjele ispitanika po veličini naselja, utvrđeno je da 56% ispitanika pripada ruralnim sredinama, dok njih 44% pripada urbanim sredinama.

S obzirom na upoznatost ispitanika s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, rezultati istraživanja pokazuju da je većina ispitanika bila slabo upoznata ili uopće nije bila upoznata s Poveljom. Analiza povezanosti s demografskim varijablama otkriva da su mlađe dobne skupine i ispitanici s višim stupnjem obrazovanja imali veću upoznatost s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima.

Što se tiče primjerenog pružanja informacija građanima o njihovim pravima od strane javnopravnih tijela, rezultati pokazuju da većina ispitanika nije bila zadovoljna tim pružanjem informacija. Analiza povezanosti s demografskim varijablama otkriva da su mlađe dobne skupine i ispitanici s višim stupnjem obrazovanja manje zadovoljni pružanjem informacija.

U pogledu percepcije diskriminacije, većina ispitanika (77%) nije doživjela diskriminaciju u prethodnih 12 mjeseci. Međutim, 14% ispitanika izjasnilo se da su bili diskriminirani na temelju neke osobne karakteristike. S obzirom na dob, mlađi ispitanici su se češće izjasnili da su bili diskriminirani zbog neke osobne karakteristike, nego stariji ispitanici. Gledajući vrstu

diskriminacije, najviše ispitanika se izjasnilo da su bili diskriminirani temeljem spola (5%), te temeljem dobi/godina starosti (3%), a najmanje temeljem rodnog opredjeljenja (manje od 1%).

Što se tiče mišljenja prisutnosti diskriminacije temeljem etničke ili nacionalne pripadnosti u Hrvatskoj, trećina se ispitanika izjasnila da je raširena u osrednjoj mjeri. Da je diskriminacija prilično raširena u Republici Hrvatskoj, ispitanici mlađi ispitanici se statistički više slažu s tom tvrdnjom od starijih ispitanika.

Rezultati istraživanja također ukazuju na potrebu za većim angažmanom javnopravnih tijela u pružanju informacija građanima o njihovim pravima, posebno u odnosu na starije dobne skupine i osobe s nižim stupnjem obrazovanja. To bi moglo uključivati različite oblike komunikacije i kampanje kako bi se povećala svijest o Povelji Europske unije o temeljnim pravima i smanjila percepcija diskriminacije.

S obzirom na visok udio ispitanika koji nije bio upoznat s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i manju razinu informiranosti u manjim naseljima, važno je usmjeriti napore na poboljšanje pristupa informacijama i educiranje građana o njihovim pravima, osobito u ruralnim područjima. Ova saznanja mogu biti korisna za oblikovanje politika i inicijativa usmjerenih na jačanje svijesti o temeljnim pravima i suzbijanje diskriminacije na svim razinama društva.